

บุษรา เรื่องไทย. บทบาทของลิงในนิทานไทย. (๒๕๔๘).

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.ศิราพร ณ ถลาง

วัตถุประสงค์: ๑. เพื่อรวบรวมนิทานที่มีบทบาทของลิงปรากฏอยู่

๒. เพื่อศึกษาบทบาทของลิงในนิทานไทย

สมมติฐาน: ตัวละครที่เป็นลิงมีบทบาทปรากฏในนิทานไทยหลายประเภท ทั้งในนิทานชาดก นิทานคติ นิทานสัตว์ นิทานอธิบายเหตุ และปรากฏบทบาทอย่างหลากหลาย ทั้งในฐานะที่เป็นตัวละครเอก ตัวประกอบ และผู้ช่วย

บทคัดย่อ: วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาบทบาทของลิงในนิทานไทย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากนิทานไทยและนิทานของชนชาติไทยกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศไทย ทั้งสำนวนลายลักษณ์และมุขปาฐะ ทั้งหมด ๖๘ เรื่อง

ผลการศึกษาพบว่านิทานที่ปรากฏบทบาทของตัวละครที่เป็นลิงนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก และปรากฏในนิทานหลายประเภท ทั้งนิทานพระราชมาน พุทธศาสนา นิทานคติ นิทานสัตว์ นิทานอธิบายเหตุ และนิทานมหัศจรรย์ จากการศึกษาลักษณะของลิงที่ปรากฏในนิทานไทยสามารถแบ่งลักษณะของลิงได้เป็น ๒ ประเภท คือ ลิงที่มีลักษณะพิเศษ และลิงที่มีลักษณะธรรมดา ลิงที่มีลักษณะพิเศษพบในลิงพระโพธิสัตว์และลิงผู้ช่วย ลิงพระโพธิสัตว์ในอรรถกถาชาดก มีคุณสมบัติพิเศษคือ มีร่างกายใหญ่โตและกำลังแข็งแรง อุปนิสัยที่สำคัญได้แก่ความมีเมตตา และมีไหวพริบปัญญาเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่น ส่วนลิงที่เป็นผู้ช่วยพบในนิทานพระราชมาน ปัญญาชาดก ชาดกพื้นบ้าน และนิทานมหัศจรรย์ มีคุณสมบัติพิเศษ คือ มีอำนาจวิเศษหรือมีของวิเศษ มีอุปนิสัยกล้าหาญ และซื่อสัตย์ จงรักภักดี ส่วนลิงที่มีลักษณะธรรมดา พบในลิงจากนิทานคติและนิทานสัตว์ มีอุปนิสัยซุกซน เจ้าเล่ห์ คล้ายกับลิงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

ผู้วิจัยได้แบ่งบทบาทของลิงออกเป็น ๔ ประเภท คือ ตัวเอก ผู้ช่วย ตัวร้าย และตัวประกอบ ลิงที่เป็นตัวเอกแบ่งได้เป็น ลิงที่แสดงให้เห็นความมีเมตตาและมีไหวพริบจากการช่วยเหลือผู้อื่น มักพบในลิงที่เป็นพระโพธิสัตว์จากอรรถกถาชาดก และลิงที่แสดงพฤติกรรมการทำร้ายตัวเองด้วยความซุกซนและโง่เขลา พบในลิงจากนิทานคติและนิทานสัตว์ ลิงที่เป็นผู้ช่วย พบในนิทานพระราชมาน ปัญญาชาดก ชาดกพื้นบ้าน และนิทานมหัศจรรย์ มีบทบาทในการช่วยเหลือตัวเอกด้วยความซื่อสัตย์ จงรักภักดี ลิงที่เป็นตัวร้าย พบในอรรถกถาชาดก บทบาทคือ การทำร้ายพระโพธิสัตว์ด้วยความซุกซน และลิงที่เป็นตัวประกอบ พบในนิทานอธิบายเหตุ แสดงให้เห็นการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับลิงในหลายลักษณะ

จากการศึกษาลักษณะและบทบาทของลิงในนิทานไทย พบว่าลิงในนิทานไทยมีภาพลักษณ์ ๓ ประการ ได้แก่ ภาพลักษณ์ของลิงพระโพธิสัตว์ที่มีความเมตตากรุณา ภาพลักษณ์ของลิงที่มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดีและเก่งกล้าสามารถ และภาพลักษณ์ของลิงที่มีความเจ้าเล่ห์ซุกซน